

Aquell primer de maig la Roser es va llevar inquieta. Feia setmanes que no en sabia res, de l'Isidre. Cap carta, res. Per qué no escrivia? Per ella, aquell silenci sostingut era un mal presagi. Des que l'Isidre va marxar al front que, més o menys de manera regular, la Roser havia anat rebent correspondència. Es tractava d'unes cartes carregades de formalitats pròpies descola de capellans:

«Querida Roser, espero que al recibo de la presente te encuentres bien.»

A ella, però, aquells traços de cal·ligrafia desendreçada i de frases encarcarades li certificaven que fhome amb el qual volia passar la resta de la vida continuava viu. Cadascuna d'aquelles missives la feia tan feliç que a les nits les amagava sota el coixí, i quan de matinada la colpia l'insomni, els dits, frisosos, anaven a la recerca del tacte del paper i s'hi aferraven, o a vegades l'acaronaven.

Peró aquell primer de maig la Roser es va llevar amb més ansietat que la de costum; probablement perquè el darrer sobre del front de l'Aragó ja estava massa arrugat, o potser la noia tenia més motius per al neguit.

La Roser era jove, molt jove, i impulsiva. No és que fos eixelebrada, però les ganes de viure passaven per davant de tot el que havia après a les carmelites de Moiá, aquell poble que havia esdevingut tan llunyá. Potser per aixó, durant els dies que havien de venir, es veuria arrossegada pels fets transcendents que estaven a punt d'ocórrer a la Barcelona revolucionária de 1937, quan encara era a la memòria de tothom, ben fresc, aquell dinou de juliol de l'any anterior, en qué els sindicalistes van sortir al carrer per desarmar un exèrcit que havia pretés abraçar la causa del feixisme.

La Rosario, la mestressa murciana de la pensió de la Roser, sempre li feia bromes.

—*Tú y yo somos tocayas, niña, sólo que en distinto idioma, como Francisco y François, en francés, vaya.*

La Rosario estimava la Roser com una filla. El día que van fer el tracte, en Ciscu Renom, el pare de la Roser, i la Rosario, aquesta li va dir:

—*Venga, hombre, confíe en mí que se la sabré cuidar y si aparece algún maromo se va a enterar de lo que vale un peine.*

La dona d'en Ciscu, la Carme, havia mort en el part de la Roser, i des de llavors que l'home es va tancar a la masia i no va voler saber res més de cap altra dona. Quan la Roser es va fer gran, en Ciscu va concloure que aquella vida a pagés no podia ser bona per a una noia jove i bonica, i el destí va voler que en Tonet Forcada, un bon amic moianenc, oferís a la Roser feina de dependenta a la seva parada de llegums i pesca salada de la Boqueria. En Ciscu creia que en aquella masia tan impregnada de tristesa no hi havia cap futur per a la noia.

«És llesta i se'n sortirà a ciutat», va pensar ell.

I de festa n'era un bon tros, la Roser, almenys així ho veia en Tonet, i per aixó sempre li deia, a en Ciscu:

—Tens sort que aquesta noia ha sortit com sa mare, perquè si s'arriba a assemblar a tu, ja l'hauria despatxat.

Llavors tots dos reien i acabaven a la taverna del mercat, on, entre got i got, s'obria un temps per als records de la infància compartida a Moiá.

Aquell primer de maig la Rosario va entrar a la cambra a despertar la Roser, però no va caldre perquè la va trobar asseguda al llit amb el sobre premut contra el pit. Una llàgrima diligent li recorria una galta, i el mocador que la va anar a trobar ja era ben xop, de l'estona que feia que eixugava el rostre turmentat.

—Ay, Rosereta, el mal de amor es el peor de todos. Venga, vístete que llegarás tarde al mercado.

L'absència de notícies del front rosegava l'ànim de la Roser, malgrat que aquell matí tenia altres motius afegits per al neguit. Al mercat ja feia dies que s'hi respirava un ambient enrarit, i tot i que ella de política no hi entenia un borrall, sabia percebre quan podria haver-hi complicacions. Aquella veu lleidatana d'en Companys, aquelles arengues que sonaven per la ràdio que en Tonet tenia encesa a tothora. Tot alló, segons la Roser, no duia més que mals averanys.

A plaça tothom parlava del mateix, i en Tonet, que sense ser gaire de missa tenia a la butxaca un carnet d'Unió Democràtica, havia explicat a la Roser que alló esclataria, que els anarquistes s'havien carregat un tal Cortada i que l'Aiguader, el conseller d'Ordre Públic, havia decretat el desarmament de la rereguarda.

—I què pot passar? —li va preguntar amb ànsia la Roser.

—Doncs que els de la FAI ho faran petar tot i se'n muntarà una de ben grossa.

La Roser es preguntava com podia ser que, si l'enemic era a l'Aragó, i allà ella hi tenia combatent la persona que més estimava, a Barcelona s'estigués preparant una altra guerra. El que era evident era que a la capital catalana ja ningú no parlava del front; però el que neguitejava de debó la Roser eren els trets que se sentien des de feia un parell de dies, cap al tard, a l'hora de tancar la parada. Aquells espetecs secs eren un recordatori que havia guerra, i dolor, i mort; i que alguns s'entestaven a estendre-la a cada racó. Perquè una cosa era haver de sentir els pèssims auguris dels de sempre, «quintacolumnistes» els deien, i l'altra era el soroll que feien les armes al costat de casa.

La Roser estava convençuda que si a Barcelona esclatava una altra guerra, una de nova, tot aniria massa malament i tots els pardalets que tenia al cap, que li portaven cantarelles de casoris i fills que s'assemblarien els uns a l'Isidre i els altres a ella mateixa, emprendrien el vol a altres contrades.

Aquell primer de maig la Roser s'havia despertat a mitja nit, esperonada per un rosec a la boca de l'estómac, convençuda com estava que aquell mateix dia la ciutat saltaria per l'aire.

—*Deja ya de llorar como una bleada, chiquilla* —li va dir la Rosario quan se li va asseure al costat.

Era curiós, però en el seu lèxic murcià la mestressa de la pensió hi havia incorporat alguns mots, pocs, procedents del català, i no se sabia per què «bleda» en va ser un dels primers, fins a l'extrem que si la dona hagués de tornar al seu poble, tindria dificultats a trobar l'equivalent en castellà del mot d'aquest vegetal, tan important per a les taules humils.

El que no sabia la Roser era que aquell dia encara no, però que la guerra que estava a punt d'esclatar a ciutat seria, com a mínim, tan cruel com l'altra; i que ella s'hi veuria embolicada, i de quina manera! I que els pardalets haurien de marxar a la recerca de paratges més alligonadors.

—Necessito l'Isidre —repetia la Roser abraçada a la mestressa de la pensió.

—*Venga, chiquilla, seguro que el muchacho está bien.*

Cap de les dues dones, ni la gran ni la jove, es podia permetre gaires febleses més enllà del dolor solitari d'alcova i, per tant, ben aviat van donar per acabat aquell ambient íntim que s'havia creat a la cambra.

La Rosario se'n va anar a despertar noies i a engegar brases per al carbó de la cuina, mentre la Roser va córrer cap a la comuna de l'escala i, de retorn, va sentir com el rellotge tocava quarts i es va apressar a canviar-se la camisa de dormir per la bata del mercat. Va vessar aigua al rentamans i es va mullar la cara una vegada i una altra, amb la intenció d'esborrar els rastres de les melangies nocturnes. Es va eixugar bé i es va buscar al mirall, i hi va trobar un rostre jove, que resistia com podia l'erosió que li

provocaven uns ulls apagats pel dolor. Va pensar que amb aquell aspecte, al mercat, tothom li preguntaria si no es trobava bé i va decidir posar-hi remei.

—Rosario! —va cridar des del passadís—. ¿Em deixes aquell maquillatge que fa miracles?

—*Pero un poquito, ¿eh? Que ya casi no me queda* —va respondre la mestressa de la cuina estant.

Amb el permís concedit, la Roser es va endinsar per la foscúria de la cambra de la Rosario, per prendre-li un pot de les pólvores que li acoloririen les galtes i alhora li farien retornar aquell aspecte alegre i adolescent tan propi d'ella.

Més eixerida es va pentinar, apressada, els rinxols de les restes d'una permanent, que ja feia massa que la Rosario li havia fet, una tarda que li vagava. A la cuina, a peu dret, la Roser va omplir una tassa d'aigua bullint, un pèl enfosquida pel filtrat de marro de malta. Va agafar un parell de rosegons de pa sec i es va acomiadar de la Rosario.

—*Lo siento, pero hoy no tengo ningún huevo*—es va excusar la mestressa.

—No t'amoïnis, Rosario, queja saps que a la parada no hi passo gana.

La Roser va agafar el cabàs, com feia cada dia, per omplir-lo al mercat del que podia arreplegar. Algunes vegades fins i tot havia aconseguit una bona peça de bacallá que havia arribat per a totes les noies, però el més normal era que a la pensió s'haguessin d'accontentar amb restes de llegums i de verdures, que servien per condimentar un brou que la Rosario allargava tant com podia.

Un cop al carrer la Roser va anar, decidida, a la parada del tramvia. De fet, el trajecte entre la pensió, que era al carrer Nou a tocar del Paral·lel, i el mercat de la Boqueria es podia fer bé a peu; però sempre que podia, la Roser pujava al tramvia, el 21, en

marxa, tot fent una carrereta. Normalment coincidia amb un tramviàire simpàtic, el qual en veure la Roser estirava la corda per fer sonar la campaneta.

Al Paral·lel, i aquell dissabte primer de maig, tot era aparentment normal, llevat que el tramvia dula el morro engalanat amb una bandera de la CNT.

—Si que va buit —va observar la Roser en ser-hi dalt.

—No sé si hauria estat millor que et quedessis a casa, xiqueta.

El tramviàire simpàtic, en Manel, era un home de les terres de l'arrós de l'Ebre, tal com a ell li agradava dir, que un dia es va atipar de tant de fang i de tants cucs que escalaven carnes amunt, i va preferir anar a ciutat a veure qué hi trobava; i va ser per mitjà del sindicat de la CNT que va aconseguir feina a la companyia dels tramvies.

La Roser, com feia sempre, va seure en el primer seient, just rere d'en Manel, el qual conduïa dret aferrat al volant del fre. Quan el tramvia havia tirat Paral·lel avall, a buscar Colom, i també sobre la marxa, hi va muntar un home que la Roser no havia vist mai. Era escarransit, però se'l veia lleuger. Semblava que es coneixien amb en Manel, i pel que es va veure duïa el pap ple, perquè tan bon punt va ser dalt es va lliurar a una xerrameca apassionada.

—Aquest collons de l'Aiguader, qué vol ara?

I en Manel va respondre:

—Desarmar el poble, que no ho veus?

—Doncs amb el sindicat no hi podrà. Aquesta nit al local no ha dormit ningú, i fins i tot hem organitzat guàrdies per si aquell fill de puta ens enviava els mossos d'esquadra. Et ben juro que no els ho farem fàcil.

Els dos homes no aixecaven gaire la veu, però tampoc s'amagaven de la conversa, i per aixó la Roser la podia seguir sense proposar-s'ho.

El tramvia va arribar a la Rambla i va enfilejar cap amunt. El passeig estava tan tranquil com el Paral·lel, fins i tot més del que era habitual en aquelles hores tan matineres. De fet, feia poc que havia començat a clarejar, i encara es podia veure

algun fanaler que anava retardat en la feina d'apagar llums. Aleshores en Manel, estranyament malhumorat, va aixecar una mica més la veu:

—Aixó sí que té collons, xiquet. Avui és el primer de maig, i en comptes de sortir tots al carrer a mostrar als feixistes que som més forts que ells, aquest ruc de conseller ens vol treure les armes.

I l'home esquifit hi va afegir:

—Al sindicat han dit que res de festes, que tots tancats als locals a defensar la revolució.